

הרב אורי שרקי
אורות - אורות מלחמה, פרק ד'
מתוך ספר אורות לראי"ה קוק
סיכום שיעור - עוד לא עבר את עריכת הרב

"לולא חטא העגל היו האומות יושבות ארץ ישראל משלימות עם ישראל ומודות להם", לולא חטא העגל היו העמים בארץ נותנים לנו אותה בלי שום ויכוח. חטא העגל נעשה בבחירה חופשית, ומכאן שהיה אפשר שלא היו עושים אותו. ואם אכן לא היו עושים אותו הייתה השפעה גדולה וחיובית על האומות (1). "כי שם ד' הנקרא עליהם היה מעורר בהן יראת הרוממות, ולא היתה שום שיטת מלחמה נוהגת, וההשפעה היתה הולכת בדרכי שלום כבימות המשיח (2). רק החטא גרם ונתאחר הדבר אלפי שנים, וכל מסבות העולם הנן אחוזות זו בזו להביא את אור ד' בעולם וחטא העגל ימחה לגמרי וממילא "כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' " והעולם יתוקן באורח שלום ורגשי אהבה, ונעם ד' יוחש (-יורגש) בכל לבב, לענג רוח ולעדן נשמה ולכל בהם תחיה נפש כל חי". חטא העגל הוא הביטוי למדרגתנו הנמוכה המצריכה מלחמות על עצם כניסתנו לארץ, ולולא חטא העגל (כלומר: לולא היינו במדרגה הנמוכה הזו) האומות היו רואות הצדקה מוסרית לתת לנו את הארץ ללא מלחמה (3). זה אמנם נכון שמשום חטא העגל יש מלחמות על הארץ, אך המלחמות האלה יביאו בסופו של דבר לעתיד אידאלי שבו יש גילוי ה' ואושר עולמי.

הערות:

1) נשאלת השאלה: יש עניין ידוע בדברי חז"ל שהגלות ושאר הצרות של עם ישראל (כמו "חטא העגל") היו מוכרחים לקרות, אז איך הרב קוק מעלה אפשרות שלא היינו חוטאים בחטא העגל?! תשובה: מצד הידיעה טענה זו נכונה אך מצד הבחירה כל זה היה יכול לא להיות. נשאלת השאלה: יוצא לפי זה שהבחירה סותרת את הידיעה? תשובה: נכון. זו אכן סתירה לגבי שכלינו המוגבל, אך למחשבה האלוקית אין זו סתירה. כמו שהרב קוק עצמו אומר באורות התשובה, ט"ז: "הננו מוכנים להבין שיש גם מקום להשקפה של חופשו של האדם ובחירתו וגם להשקפה של אי בחירתו ואי חופשו".

2) הרב שרקי בסיפור אישי: "אני זוכר שבימים שלפני שסאדאת הגיע לירושלים, ישבנו אצל הרב צבי יהודה קוק זצ"ל ושאלנו אותו: אם יהיה שלום אז מה יהיה עם עבר הירדן והפרת? ענה הרב: הם לא חייבים להגיע אלינו במלחמה". כלומר: יש לפעמים שיש זוהר פנימי שגורם להתרוממות כזו בעולם שבאופן טבעי אומות העולם חפצים בהשלמת התוכנית הישראלית. (אבל כמובן, שזאת רק אפשרות אחת להשגת ארץ ישראל השלמה. בנתיים השגנו אותה בדרכים אחרות).

3) נשאלת השאלה: הרי כתוב בתורה במפורש שהקב"ה סלח לעם ישראל על חטא העגל (הקב"ה אומר למשה: "סלחתי כדבריד"), אז אם חטא העגל מחול לנו איך יכול להיות שבגללו יש מלחמות על הארץ? תשובה: יש הבדל בין "מחילה" לבין "כפרה". "מחילה" פירושה העונש מגיע לאדם אך הוא לא מקבל אותו. "כפרה" פירושה שלמרות שמחול לאדם על עוונותיו, הרע שהוא עשה עדיין קיים בעולם. לדוגמא: ראובן הרג את שמעון, ועשה בעצם שתי פעולות: א' הוא עשה רע לעצמו בעצם זה שהפך לרוצח. ב' הוא עשה רע לשמעון בעצם הריגתו. כאשר ראובן חוזר בתשובה הוא מסלק את הרע שבתוכו וזה מה שנקרא "מחילה". אך הרעה שעשה לשמעון עדיין קיימת ועל זה הוא צריך 'כפרה'. כלומר: לתקן את החסרון הקיים בעולם בעקבות החטא.

